

Тақриз

**ба фишурдаи рисолаи номзадии Мирзораҳматова Гулнора Миралиевна
дар мавзӯи «Рӯзгор ва осори Мирзо Қадам» барои дарёфти дараҷаи илмии
номзади илмҳои филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.01.-Адабиёти тоҷик**

Дар нимаи дуюми асри XIX ва ибтидои асри XX, ки ба истилоҳ даврони таҳаввулоти мадиду фарогир ва маҷмӯан, мушкилоти мардум аст, адабиёти тоҷик бо анъанаву суннатҳои устувору побарҷои пешин идома ёфтааст. Намояндагони адабиёти ин давра дар шаҳрҳо, ноҳияҳо ва атроғу акноғи Бухорои Марказӣ ва Шарқӣ пайи кору эҷод будаанд. Вобаста ба рӯй додани воқеоти сиёсию иҷтимоӣ ва табаддулоти азиме, ки ҷомеаи гуногунмиллати Осиёи Миёнаро фаро гирифта буд, адабиёти ин давра, ба ҳусус адабиёти Бухорои Шарқӣ ва намояндагони маъруфи он ба таври муфассал ва яклӯҳт пажӯҳиш ва баррасӣ нашудаанд. Ин холатро аҳли таҳқиқ асосан, ба Русия ҳамроҳ шудани Осиёи Миёна аз ҷониби шимол, ба мустамликаи англисҳо табдил ёфтани Ҷумҳурии Афғонистон аз ҷануб, арзёбӣ намудаанд, ки то андозае ба ҳақиқат рост меояд. Доираи адабии Роғ ва атроғу акноғи он, қариб ки то давраи Истиклолияти Тоҷикистон, дар гӯши фаромӯшӣ буд. Аз ин доираи адабӣ танҳо номи ҷанде аз намояндагонаш, монанди Мирзо Мӯсои Муҳлис, Мулло Бурҳони Бисмил дар баъзе тазкираҳои он давра ёд шудаанду ҳалос.

Яке аз намояндагони соҳибdevon ва миёни мардуми бумии ҷануби мамлакат нисбатан маълуму машҳури доираи адабии Роғ Мирзо Қадам мебошад, ки тадқиқоти муаллиф ба рӯзгору осори ў бахшида шудааст ва ин мавзӯъ то ба имрӯз хеле кам омӯхта шудааст. Бовар бар он аст, ки ҷои холимонда ва наомӯхтаи ин доираи адабиро дар нимаи дувуми асри XIX ва аввали асри XX ин рисола пурратар мегардонад ва ба омӯхтани ҳаёту эҷодиёти намояндагони дигари ин доираи адабии ҳамон давра низ мусоидат менамояд.

Муаллиф мундарицаи корро аз муқаддима, се боб, ҳашт фасл, ду зерfasл, хулоса ва китобнома мураттаб сохта, масъалаҳои рӯзгор ва осори шоир, мероси адабӣ, мавзӯю мундарицаи ғоявии ашъор ва дар партави он мавқеи ишқу муҳаббат дар ашъори шоир ва амсоли инҳоро ба маърази таҳлилу таҳқиқ қашидааст.

Қобил ба ёдоварист, ки андешаронии муаллиф, мавқеи гузориҳои илмӣ, истифодаи асноди адабӣ, қиёси мантиқии онҳо ва хулосабарорӣ симои эҷодии шоир Мирзо Қадамро ба таври пурраву комил собит намудааст. Аз муҳтавои рисола бармеояд, ки муаллиф дар рафти таҳлилу таҳқиқ ба дастовардҳо ва равишҳои беҳтарини муҳаққиқони хориҷӣ ва ватаний такя намуда, моҳияти масъаларо дар заминаи шеваҳои қиёсӣ, соҳторӣ ва оморӣ кушода тавонистааст. Ин рисола дар адабиётшиносии муосири тоҷик аввалин пажӯҳиши монографист, ки ба ҳаёт ва эҷодиёти Мирзо Қадам, ба ҳусус таҳлилу баррасии «Девон» ва «Қасас-ул-анбиё»-и манзуми адиб бахшида шуда, дар ин замина маҳорати шоирии вай мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст. Бояд таъкид кард, ки «Қасас-ул-анбиё»-и манзуми Мирзо Қадам дар адабиёти форсии тоҷикӣ бозёфти нодир буда, он дар заминаи асари ҳамноми мансури худ эҷод шудааст. Муаллиф дар рисола ба фаъолияти ҳамешагиу машғулиятҳои рӯзмарраи Мирзо Қадам, осори бозмондаи вай, соҳт ва мавзӯю мундарицаи осори адиб, забон ва ҳусни байни ў, ҷойгоҳи вазну қофия дар ашъори мавсуф, муносибати эҷодии ў бо адибони доираи адабии Роғ, зиёда аз ин бардоштҳои суханвар аз мероси адабии ниёғон монанди Низомии Ганҷавӣ, Фаридуддини Аттор, Ҳофизи Шерозӣ, Муҳаммадҳусайнӣ Ҳочӣ, Лиқои Роғӣ, ки таҳкурсии боварибахши оғаридаҳои бадеии адибанд, дикқати вижга дода, маҳсусиятҳои ашъори шоирро ҳамаҷиҳата баррасӣ кардааст.

Дар баробари комёбихо ва муваффакиятҳо дар рафти кор баъзе камбудиҳои ҷузъӣ, ки ҳарактери техниқӣ доранд, низ мушоҳида шудаанд, ки ислоҳи онҳо боиси беҳбудии сифати кор мегардад:

1. Дар саҳифаҳои 9 ва 15-и фишурда хатоҳои имлой ва техниқӣ ба назар расид, ки ислоҳи онҳо ба манфиати кор мебошад;
2. Дар байти саҳифаи 16, дар калимаи «дирҳами» вазни шеърӣ хато буда, ба ҷои ҳичои дароз дар ҳичои сеюми ин калима ҳичои кутоҳ омадааст.

Табиист, ки ин гуна ғалатҳо арзиши корро паст карда наметавонанд.

Дар ҳулоса метавон қайд намуд, ки фишурдаи рисола ба талаботи умумии Комиссияи олии аттестаціонӣ ҷавобгӯ аст ва муаллифи он Мирзораҳматова Гулнора Миралиевна сазовори дарёftи дараҷаи номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.01.01- Адабиёti тоҷик мебошад.

**Номзади илмҳои филологӣ, дотсент,
мудири кафедраи назария ва
таърихи адабиёti Донишкадаи
давлатии забонҳои Тоҷикистон
ба номи Сотим Улуғзода**

Шамсов Нурмад Сирочович

**Имзои Шамсов Н. С. ро тасдиқ менамоям.
Сардори шуъбаи қадрҳои Донишкадаи
давлатии забонҳои Тоҷикистон
ба номи Сотим Улуғзода:**

**Наҷмулдинов Шоҳиддин
Мирзомуддиновиҷ**

«16» 11 с. 2019